

Høgskolen i Innlandet, avd. Hamar
LUNA

Rine Hansen Pytte

Internasjonal bacheloroppgave

Lærer – elev relasjoner

Teacher – learner relations

3. GLU 1.-7.trinn

Vår 2018

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv Brage

JA NEI

Norsk sammendrag

Tittel: Lærer – elev relasjoner	
Forfattere: Rine Hansen Pytte	
År: 2018	Sider: 34
Emneord: Relasjoner, lærer, elev, lærerstiler, forsømmende, ettergiven, autoritær, autoritativ, Namibia	
<p>Sammendrag:</p> <p>Dette er en bacheloroppgave om lærer – elev relasjoner. Etter å ha vært i Namibia, hatt praksis og samlet inn data, har jeg skrevet denne oppgaven. Oppgaven er bygget rundt problemstillingen:</p> <p>Hvordan er lærer – elev relasjonene på en namibisk skole?</p> <p>Jeg har valgt å komme frem til svar på denne problemstillingen ved å se på hvilke lærer – elev relasjoner som vil oppstå innenfor de forskjellige lærerstilene.</p> <p>Jeg har brukt kvalitativ metode, og kombinert intervju med lærerne og observasjoner av undervisningen deres. Mine funn viste at det er stor variasjon i lærerstilene til de forskjellige lærerne. Dette resulterte i stor ulikhet i relasjonene mellom lærer og elever. Disse relasjonene vil gjenspeile lærerens evner og interesser for å skape gode relasjoner med elevene.</p> <p>I denne oppgaven er det vesentlig å se på kontekst. Resultatene vil være preget av at jeg har samlet inn data i et annet land, med en annen kultur. Det er vanskelig for meg å si hva som er riktig for lærere i Namibia, men jeg kan trekke konklusjoner ut i fra den teorien og praksisen jeg kjenner til fra Norge.</p>	

Engelsk sammendrag (abstract)

Title: Teacher – learner relations	
Author: Rine Hansen Pytte	
Year: 2018	Pages: 34
Keywords: Relations, teacher, learners, teacherstyle, neglecting, pliable, authoritarian, authoritative, Namibia	
<p>Summary:</p> <p>This bachelor assignment is about the teacher – learner relations. I have been traveling to Namibia to have my teacher practice there and gathering my data for this assignment. This assignment is based on the issue:</p> <p>How is the teacher – learner realtions at a namibian school?</p> <p>I’ve choosen to find the answers to this issue by looking at what different teacher – learner relations that will occur within the different teaching styles.</p> <p>I have used qualitative method, and combined interviewing with teachers and observations of their teaching. My findings showed that there are great variations in the teachingstyles of the different teachers. This resulted in a diversity among the relations between teachers and learners. These relations will reflect the teacher’s abilities and interests about creating relations with their learners.</p> <p>In this task it will be essential to look at the context. The results will be affected by the fact that I gathered my data in another country, with a different culture. It’s hard for me to say what’s right for teachers in Namibia, but I can draw conclusions form the theory and practice I know from Norway.</p>	

Forord

Jeg er en student på grunnskolelærerutdanningen 1.-7. trinn ved Høgskolen i Innlandet, avdeling Hamar. Dette semesteret, hvor jeg har skrevet denne bacheloroppgaven, har jeg fått mulighet til å reise til Namibia i 3 måneder. Der fikk jeg ha praksis på en barneskole i byen Tsumeb, og det er her jeg har samlet inn data til denne oppgaven. Det har vært en utrolig opplevelse å få bli kjent med et annet land, en annen kultur og få muligheten til å bli kjent med min rolle som lærer på en ny måte. Ved å skrive denne oppgaven har jeg fått bearbeidet inntrykkene mine godt og jeg håper at leserne får et innblikk i hvordan det kan være på en namibisk skole.

Jeg vil gjerne takke høgskolen for at jeg fikk lov til å reise på denne oppdagelsesferden. En ekstra takk til Gerd Wikan som har veiledet meg gjennom denne oppgaven, kommet med gode tilbakemeldinger og svart på alt jeg måtte lure på under denne prosessen. Takk til skolen i Tsumeb for at jeg fikk ha praksis hos dere og for at lærere og elever var så imøtekommende. En spesiell takk til de lærerne som stilte opp til intervju og lot meg observere timene deres. Til slutt vil jeg takke venner og familie som har bidratt med støtte, inspirasjon og veiledning i arbeidet med bacheloren min.

Arbeidet med denne oppgaven har satt i gang mange spennende tankeprosesser. Jeg føler at dette semesteret har bidratt til et utvikling hos meg. Etter å ha skrevet denne oppgaven sitter jeg igjen med mange nye erfaringer, tanker og konklusjoner som jeg tror vil bidra til å gjøre meg til en bedre lærer.

God lesing!

Hamar, mai 2018.

Innholdsfortegnelse

NORSK SAMMENDRAG	3
ENGELSK SAMMENDRAG (ABSTRACT)	4
FORORD	5
INNHOLDSFORTEGNELSE	6
1. INNLEDNING	8
1.1 BAKGRUNN FOR VALGT TEMA	8
1.2 PROBLEMSTILLING	8
1.3 OPPGAVENS STRUKTUR.....	9
2. TEORI	10
2.1 POSITIVE OG NEGATIVE RELASJONER OG BETYNINGEN AV DISSE	11
2.2 HVORDAN RELASJONER KOMMER TIL UTTRYKK I FORSKJELLIGE LÆRERSTILER	12
2.3 OPPSUMMERING	14
3. NAMIBIA	15
4. METODE.....	17
4.1 OBSERVASJONER OG INTERVJU	17
4.2 INNHENTING AV INFORMASJON	18
4.3 KRITISK BLIKK	18
5. MINE DATA	20
5.1 MIN PRAKSISSKOLE	20
5.2 RELASJONER	21
5.2.1 Lærer 1 – Anne.....	21
5.2.2 Lærer 2 – Lars	21
5.2.3 Lærer 3 – Tim	22
6. DRØFTING	24
6.1 SAMMENFALL OG AVIK MELLOM INTERVJU OG OBSERVASJONER.....	24
6.2 LÆRERSTILER	25
7. KONKLUSJON	29
7.1 KONTEKST	30

8.	LITTERATURLISTE	31
9.	FIGURER.....	33
10.	VEDLEGG.....	34
10.1	OBSERVASJONSSKJEMA.....	34

---

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for valgt tema

Forskning viser at lærerens evne til å etablere og opprettholde gode relasjoner til elevene sine har stor betydning for elevenes utvikling og læringsutbytte på skolen. Hattie (2009) har gjennom sine metaanalyser kommet frem til at en liste på 150 faktorer som påvirker elevenes prestasjoner. En god lærer – elev relasjon er den tolvte mest avgjørende faktoren som påvirker elevenes prestasjoner på skolen. Elevene skal ikke bare ha faglige prestasjoner, men skal også ha en personlig og sosial utvikling. Med en god lærer – elev relasjon vil denne utviklingen bli positiv, og læreren vil være en støtte i elevenes læringsprosess.

En støttende lærer viser både emosjonell og faglig støtte. Emosjonell støtte kan være knyttet til elevens sosiale situasjon. Faglig støtte handler om at relasjonen er preget av varme og interesse for at elevene skal mestre, og at de opprettholder motivasjonen for læring (Utdanningsdirektoratet [Udir], 2016a).

Ut i fra dette kan man se at lærerens relasjonskompetanse er avgjørende for elevenes utvikling, læring og trivsel i skolen. En god lærer – elev relasjon vil også ha en ”smitteeffekt”. Det vil si at hvis en elev har god relasjon med læreren sin, vil medelever se at denne eleven er likt og selv få positive holdninger til denne eleven (Udir, 2016b). På samme måte vil medelever fange opp om en elev ikke er likt av læreren og få de samme holdningene mot den enkelte eleven som det læreren deres har.

En lærer avgjør gjennom sin relasjonskompetanse hvordan klasse- og læringsmiljøet i et klasserom skal være. Gode lærer- elev relasjoner fremmer blant annet motivasjon for læring, positiv atferd og gode elev – elev relasjoner (Udir, 2016b).

1.2 Problemstilling

På bakgrunn av dette vil det være spennende å se på hvilket fokus det er på lærernes relasjonskompetanse og positive relasjoner mellom lærer og elev i Namibia. Forskning, teori og erfaringer har gitt meg et bilde på hvordan det burde være og hvor stor betydning det har for en elev i det norske klasserommet. Det kan da være spennende og se på om det har like

---

stor betydning i det namibiske klasserom. Dette har ført til at jeg har kommet frem til problemstillingen:

Hvordan er lærer – elev relasjonene på en namibisk skole?

Når jeg skal se på relasjonene lærerne har til elevene sine, vil jeg ta utgangspunkt i lærerstilen deres. Ved å se på lærerstilen vil jeg få en indikator på evnen lærerne har til å skape relasjoner med sine elever.

1.3 Oppgavens struktur

I denne oppgaven tar jeg for meg relevant teori ut i fra problemstillingen og dataene jeg har samlet inn. Videre er det en kort presentasjon av Namibia og hvordan skolesystemet der fungerer. Deretter tar jeg for meg både teori på metoder og hvilken metode jeg har brukt for å hente inn data til denne oppgaven. Jeg har også med en kort presentasjon av skolen jeg hadde praksis på i Namibia. Dette er så leseren skal kunne sette seg inn i hvordan det er å være på en namibisk skole og hvilke ressurser som er tilgjengelige der. Deretter blir data jeg samlet inn lagt frem før den blir analysert og drøftet i lys av den teorien som jeg brukte i kapittel 2. Tilslutt vil det være en konklusjon hvor jeg legger frem resultatene mine.

---

2. Teori

Dette kapittelet starter med en generell del om relasjoner. Deretter kommer det en del om positive og negative relasjoner, og forskjellen på disse typene. Jeg vil også kort ta for meg betydningen av relasjoner for elevene i skolehverdagen. Til slutt vil jeg se på de ulike relasjonstypene innenfor lærerstilene som man finner i skolen.

Relasjoner mellom voksne og barn, lærer og elever, kan forstås som et lite utviklingsmiljø (Drugli & Nordahl, 2013). Dette miljøet vil i skolen ha betydning for hvordan barnet eller eleven utvikler seg både faglig og sosialt. Læreren vil være en signifikant voksen i elevens liv. I de første årene i skolen vil læreren til en viss grad være en ”foreldrevikar” og bidra med omsorg og nærhet (Drugli & Nordahl, 2013). Når elevene blir eldre blekner denne ”foreldrevikar” rollen, men en god relasjon vil fortsatt være viktig. For elever som opplever omsorgssvikt i hjemmeforholdene vil en god relasjon ha enda større betydning for at eleven skal kunne ha en positiv utvikling og få en god psykisk helse (Moen, 2016).

Den relasjonelle dimensjonen vil oppstå og være der uansett, og den gjennomsyrrer alle fag og all pedagogisk virksomhet i skolen (Moen, 2016). Det er lærerens ansvar å skape en god relasjon mellom seg og eleven, ikke elevens. Læreren skal jobbe aktivt med å skape og opprettholde en god relasjon som støtter eleven i dens utvikling. Med en god relasjon vil læreren være en støtte for eleven i dens læringsprosess. Eleven vil da kunne utvikle seg både faglig og sosialt innenfor trygge rammer, og komme til læreren for støtte når det er behov for det. Dette kaller Hopfenbeck (2014) for scaffolding. En god relasjon vil også kunne gi læreren kjennskap til eleven som et individ (Spurkeland, 2011). Dette vil gjøre det enklere for læreren å tilpasse undervisningen til den enkelte eleven slik at den får best mulig læringsutbytte.

Læreren som en signifikant voksen for eleven, vil også være en rollemodell og et forbilde (Lillejord, 2013). Når eleven liker læreren sin vil den ta til seg det læreren sier, og kanskje ha et ønske om å være som læreren. Det er da viktig at læreren fremstår som en god rollemodell. Dette er en nødvendighet fordi elevene skal ikke bare utvikle sin faglige kompetanse på skolen, de skal også bli selvstendige og demokratiske samfunnsborgere og utvikle holdninger og kunnskap som legger grunnlaget for videre utvikling (Udir, 2015).

Relasjonen mellom lærer og elev vil være en asymmetrisk relasjon. Dette er fordi læreren er den voksne i relasjonen og fordi læreren på grunn av sin profesjon utøver en makt ovenfor eleven. Som profesjonsutøver har læreren et etisk ansvar om å utøve makten i den asymmetriske relasjonen på en god måte ovenfor eleven (Ohnstad, 2017). Læreren er den parten som skal ta ansvar og har størst mulighet til å påvirke og endre relasjonen i en ønsket retning (Drugli & Nordahl, 2013). I det asymmetriske forholdet mellom lærer og elev er det viktig at eleven blir sett og at det blir dannet en gjensidig tillit mellom partene for at det skal dannes en positiv relasjon som støtter opp rundt elevens utvikling (Drugli & Nordahl, 2013).

2.1 Positive og negative relasjoner og betydningen av disse

Det kan oppstå både positive og negative relasjoner mellom lærere og elever. Kvaliteten på lærer – elev relasjonen vil ha innvirkning og betydning for elevens trivsel og læringsutbytte på skolen. I en undersøkelse gjennomført i 2008 av Dansk Clearinghouse ble det funnet ut at den delen av lærerens kompetanse som betyr aller mest for elevenes læringsutbytte, er lærerens evne til å etablere sosiale relasjoner til hver enkelt elev (Nordenbo, Larsen, Taftkci, Wendt & Østergaard, 2008). Det er også viktig at fag og læring er en sentral del av relasjonen.

En god og læringsfremmende relasjon innebærer nærhet, støtte, respekt, involvering, åpenhet og omsorg og vil føre til skoletrivsel både hos eleven og hos læreren (Drugli & Nordahl, 2013). Studier viser at lærere er tilfreds og føler seg vel på jobben når de har gode relasjoner til elevene sine (Moen, 2016). En positiv relasjon vil også ha en positiv innvirkning på elevens atferd i klasserommet og samspillet med medelevene. Dette vil bidra til et godt læringsmiljø i klasserommet. En elev som er godt likt og har en god relasjon til læreren sin vil også bli bedre likt av medelevene sine (Drugli & Nordahl, 2013).

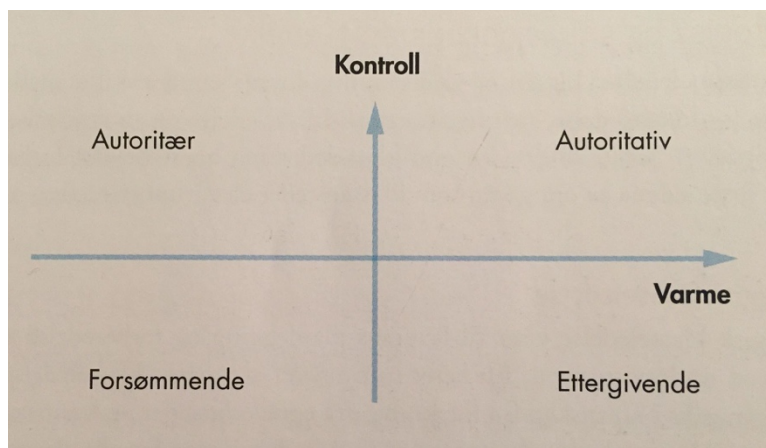
En god relasjon til læreren vil ha betydning for elevens læringsutbytte på flere måter. Eleven vil trives på skolen, som gir en positiv skoleopplevelse. Dette vil igjen føre til en positiv utvikling hos eleven både personlig og sosialt. En god lærer – elev relasjon vil også øke elevenes motivasjon og arbeidsinnsats (Rørnes, Overland, Roland & Tveitereid, 2006). Dette kan være fordi eleven ønsker å gjøre det bra for å opprettholde den gode relasjonen til læreren sin.

En negativ relasjon vil i motsetning til den positive være preget av mangel på tillit, respekt, nærhet, åpenhet, omsorg og involvering. Denne formen for relasjon vil være en risikofaktor for utviklingsprosessen til elevene. Relasjonen vil være preget av et høyt konfliktnivå og vil bidra til at elevene har en negativ og problematisk atferd i klasserommet. Konflikt i lærer – elev relasjonen vil innebære mye sinne, trass, kritikk og mistillit (Drugli & Nordahl, 2013). Avhengighet er også en form for negativ relasjon mellom lærer og elev. Avhengighet innebærer at eleven klenger på læreren og ikke søker kontakt hos noen andre. Eleven vil her være usikker og lite utforskende i læringssituasjoner. Dette vil føre til negative konsekvenser for elevens faglige og sosiale læring (Drugli & Nordahl, 2013). En negativ relasjon vil være preget av lite anerkjennelse av mestringsforsøk, som følge av dette vil det oppstå lite motivasjon og arbeidsinnsats hos eleven. Elever som ikke har god relasjon til læreren vil ikke føle at de må oppfylle lærerens forventninger. Den vil da ikke ha noe å miste om den ikke gjør som forventet (Nordahl, Sørli, Manger & Tveit, 2005).

2.2 Hvordan relasjoner kommer til uttrykk i forskjellige lærerstiler

Baumrind er en utviklingspsykolog som har forsket på ulike oppdragerstiler og hvordan disse påvirker barnas psykologiske og skolefaglige utvikling. To dimensjoner som Baumrind så på i denne forskningen var varme og kontroll. Varmen er kvaliteten på relasjonen mellom barnet og den voksne. Det er lærerens forhold til eleven preget av positive følelser og omsorg (Rørnes, Overland, Roland & Tveitereid, 2006). Kontrollen i denne sammenhengen er et uttrykk for forventninger som den voksne har til barnet (Nordahl et al., 2005). Det vil også si at læreren har en oversikt over hva som skjer i klasserommet og læringsprosessen til hver enkelt elev, og at læreren stiller tydelige krav og regler å håndhever disse på en rettferdig måte (Rørnes, Overland, Roland & Tveitereid, 2006). Andre forskere har i ettertid bygget videre på forskningen til Baumrind og sett på hvordan denne formen for kontroll og varme i lærerstilen påvirker elevens læring (Nordahl, 2013). I denne oppgaven er det mest relevant og se på hvilke type lærer – elev relasjon det oppstår i de forskjellige dimensjonene av lærerrollen.

Figur 1: Dimensjoner i lærerrollen. Fra Nordahl, T. (2013). Klasseledelse. I Manger, T., Lillejord, S., Nordahl, T. & Helland, T. *Livet i skolen 1: Grunnbok i pedagogikk og elevkunnskap: Undervisning og læring* (2.utg. s.105 - 132). Bergen: Fagbokforlaget.

Den autoritære lærerrollen er preget av mye kontroll og lite varme. Lærer – elev relasjonen som vil oppstå her vil være preget av misbruk av makt fra lærerens side, lite trygghet, nærhet og tillit (Rørnes, Overland, Roland & Tveitereid, 2006). Dette kan skape frykt og engstelse hos eleven som kan komme til uttrykk gjennom aggresjon og annen negativ atferd i klasserommet. Hvis læreren er sterkt autoritær kan dette skremme elevene til å gjøre det de skal og til å ha lite negativ atferd når de er med den læreren. Disse elevene vil ha utløp for sin utagerende atferd ovenfor andre mindre autoritære lærere (Nordahl et al., 2005).

Den forsømmende lærerrollen vil være preget av lite varme og kontroll. Denne relasjonen vil ha mangel på støtte og nærhet for eleven (Drugli & Nordahl, 2013). Eleven vil ikke føle at læreren har noen interesse i eleven som individ eller i dens utvikling. Denne dimensjonen innenfor oppdragelse vil betraktes som omsorgssvikt, og det vil ha negative konsekvenser for barnets utvikling (Nordahl et al., 2005).

En ettergivende lærer vil ha en relasjon med elevene sine som er preget av mye varme og omsorg, men vil ha mangel på kontroll. Elevene vil i denne relasjonen føle seg sett av læreren, men vil også bli usikre av at det ikke er noen tydelige regler og rammer. Elevene vil bli umotiverte og miste motivasjon i sine læringsprosesser (Drugli & Nordahl, 2013). I denne relasjonen kan det også oppstå negativ atferd fra elevene i klasserommet, som frustrasjon på mangel av rammer å forholde seg til.

Den autoritative lærerrollen vil ha relasjoner til elevene sine som er preget av både varme og kontroll. En slik lærer vil stille tydelige krav og forventninger til elevene sine, samtidig som den støtter opp rundt utviklingen til elevene. En autoritativ lærer vil oppleves som trygg og tydelig av elevene (Rørnes, Overland, Roland & Tveitereid, 2006). I en slik relasjon vil

---

elevene føle seg sett og anerkjent. De vil også ha respekt og tillit til læreren sin og et ønske om å leve opp til forventningene. Elevene vil gjennom denne relasjonen få motivasjon i læringsprosessen sin. Den autoritative lærerstilen er den lærerstilen som gir best klasseledelse (Rørnes, Overland, Roland & Tveitereid, 2006).

2.3 Oppsummering

Om vi ser på positive og negative relasjoner mellom lærer og elev, sammen med hvordan relasjoner kommer til uttrykk i de forskjellige lærerstilene, kan man se hvilken lærerstil som er best for en god lærer – elev relasjon.

Som tidligere nevnt vil en negativ relasjon være preget av mangel på tillit, respekt, nærhet, åpenhet, omsorg og involvering. Den vil også være preget av misbruk av makt eller kontroll. For mye makt vil gjøre elevene engstelige og skape frykt, mens for lite kontroll vil skape en usikkerhet. Ut i fra dette kan man si at den autoritære lærerstilen vil skape en negativ lærer – elev relasjon. Det er fordi denne lærerstilen er preget av mye kontroll, lite varme og omsorg som kan føre til at eleven ikke føler seg viktig og sett av læreren. Siden det allerede er et asymmetrisk maktforhold mellom læreren og eleven er det viktig at læreren disponerer sin makt på rett måte. Ettergivende og forsømmende lærerstil vil også legge grunnlag for en negativ lærer – elev relasjon, fordi det vil være et ujevnt forhold mellom varme og kontroll.

Den autoritative lærerstilen vil være med på å skape en positiv lærer – elev relasjon. Dette fordi denne lærerstilen er preget av både mye varme og kontroll. Her vil læreren vise omsorg for elevene og støtte opp rundt deres utviklingsprosess. Læreren vil ha en kontroll i undervisningen, som vil være forutsigbar for eleven fordi det vil være tydelige krav og regler. Eleven vil vite hvilke forventninger som læreren stiller til en hver tid.

Når vi går inn i et klasserom vil det være en god overordnet indikator å se på lærerstilen til læreren for å se hvilke relasjoner som kan oppstå. Man kan da se etter faktorer på varme og kontroll. Noen enkle ting man kan legge merke til innenfor omsorg er for eksempel om læreren bruker navnene til elevene og om læreren viser interesse overfor eleven. Innenfor kontroll kan man følge med på om læreren har tydelige regler i klasserommet, om det blir presentert rammer for undervisningen og om læreren presiserer hva som er forventet av eleven i løpet av timen.

---

3. Namibia

Skolen i Namibia består av 12 klasser. Disse 12 klassene er delt inn i 4 bolker. Det er Lower Primary som er 1.- 4.klasse, Upper Primary som er 5. – 7.klasse. 8.- 10.klasse er Junior Secondary og de siste årene er Senior Secondary (Wikan, 2008, s.13). I følge namibisk grunnlov skal alle fullføre 7.klasse, det vil si at alle skal gå på skolen til de er 16 år (Wikan, 2008, s.15). Det er ikke alle elever i Namibia som fullfører 7.klasse og landet sliter med at det er mange elever som slutter på skolen i løpet av skoleløpet sitt. Dette skyldes forskjellig grunner, men mange har ikke råd til å ha barna på skolen. Selv om Namibia har sluttet med skolepenger vil familier gå glipp av de pengene barna kunne tjent ved å jobbe isteden for å være på skolen. Høyere opp i skoleløpet er det flere jenter enn gutter som dropper ut av skolen. Dette kan skyldes at jentene blir gravide og ikke kan fortsette i skolen.

Utdanningspolitikken i landet har stort fokus på å øke utdanningskvaliteten. De jobber med å øke antallet skoler i landet, slik at det blir flere barn som går på skolen. De prioriterer også at det skal bli flere kvalifiserte lærere slik at det skal bli god kvalitet på all undervisningen (Wikan, 2008, s.14). Det vil hjelpe folk i å se nytteverdien i å sende barn på skolen.

Etter at landet ble uavhengige i 1990 har skolene fått en ny rammeplan. I 2010 kom utdanningsdepartementet i Namibia med The national curriculum for basic education. Den består av en introduksjon, målene for utdanningen, hva elevene skal lære i de forskjellige bolkene og en del om språk og viktigheten av å ta vare på kulturarv og de nasjonale språkene i landet. Det er også en generell del som går på hvordan man skal undervise, evaluere og jobbe videre, til slutt er det ett kapittel om hvordan man skal administrere pensumet.

I denne oppgaven er det mest relevant å se på kapittel 6, Teaching, learning and assessment. Relasjoner kommer ikke direkte til uttrykk, men er underliggende flere steder hvor klasseledelse er et tema. Den namibiske læreplanen sier at:

The teacher has to take on a wider repertoire of classroom roles. These include being a manager and organiser of learning, a counsellor, and a coach, as well as being an instructor (The National Curriculum for Basic Education, 2010, s.26)

I kapittelet om grunnleggende ferdigheter er det et eget avsnitt om sosiale ferdigheter. Her kommer det frem at elevene skal kunne respektere, tolerere, ha tillit til og være lojale mot

---

andre (The National Curriculum for Basic Education, 2010). Dette er sentrale faktorer for å få en god relasjon til andre, også læreren sin.

---

4. Metode

Jeg har valgt å bruke kvalitativ metode i min oppgave. Kvalitativ forskningsmetode brukes ofte i de humanistiske og samfunnsvitenskapelige områdene (Brinkmann & Tanggaard, 2010). Til denne oppgaven synes jeg det er mest naturlig å bruke kvalitativ forskningsmetode fordi det ofte brukes når man er interressert i hvordan noe gjøres, sies, oppleves eller fremstår. Man er ute etter å fortolke den menneskelige erfarings kvaliteter (Brinkmann & Tanggaard, 2010) som ikke kan måles eller tallfestes. Kvalitative metoder går i dybden, og data som samles inn skal få frem en sammenheng eller helhet. Data samles inn ved direkte kontakt med feltet og kan være fleksible intervjuer og ustrukturerte observasjoner (Dalland, 2017).

4.1 Observasjoner og intervju

Innenfor kvalitativ metode vil det være relevant å bruke metodene observasjoner og intervju for å innhente informasjon. Det kan være lurt å kombinere forskjellige undersøkelsesmetoder. Ved å bruke observasjoner og intervju vil man kunne se hva folk gjør og høre hva de forteller at de gjør (Johannessen, Tufte & Cristoffersen, 2016).

Intervju er den mest utbredte tilnærmingen til kvalitativ forskning og er spesielt egnet til å belyse de relasjonelle områdene av menneskelige erfaringer (Tanggaard & Brinkmann, 2010). Formålet med forskningsintervju er å få intervjuobjektets egen beskrivelse. Det er derfor viktig at intervjueren prøver å ikke tolke svarerne, men forsøker å forstå det slik som intervjuobjektet legger det frem. Observasjoner er også en viktig del av et intervju. Man kan observere intervjuobjektets kroppsspråk og sinnstemning. Intervju kan brukes til å utfylle det bilde som observasjoner gir (Dalland, 2017).

Man kan også bruke observasjon i seg selv som forskningsmetode. Observasjonen søker å oppnå en helhetsforståelse av det som observeres, og retter seg mot relasjoner og samspill mellom mennesker (Dalland, 2017). I følge Dalland (2017) er kravet til observasjon som metode at man tar vare på inntrykkene. Man samler data i form av for eksempel notater eller video, og lagrer på den måten det man har observert.

4.2 Innhenting av informasjon

I min praksisperiode observerte jeg 5 forskjellige lærere i deres undervisning. I følge Tanggaard og Brinkmann (2010) vil et typisk studentprosjekt ha 3-5 informanter. Gjennom disse observasjonene fikk jeg se lærerene i samhandling med elevene sine. Jeg fikk da en indikasjon på hvilke relasjoner lærerene har med sine elever.

Før jeg dro til Namibia hadde jeg tenkt å lage et observasjonsskjema som jeg skulle observere ut i fra. Det viste seg å være vanskelig å operasjonalisere relasjoner. En av grunnene til at jeg syns dette ble komplisert var fordi jeg ikke visste hva jeg kom til å møte i et namibisk klasserom. Jeg var bekymret for at ved å bruke et observasjonsskjema ville jeg gå glipp av små detaljer i interaksjonen mellom lærer og elev. Jeg endte derfor opp med ustrukturerte observasjoner hvor jeg prøvde å få med meg alt som skjedde i klasserommet, som var relevant for lærer – elev relasjonen. Underveis i observasjonen noterte jeg ned i en kladdebok. Senere ryddet jeg opp i observasjonene og organiserte etter hver enkelt lærer. Ut i fra mine observasjoner og organiseringen av dem utviklet jeg et observasjonsskjema.

Jeg hadde planer om å ha uformelle intervjuer med lærerene hvor jeg skulle ta tak i konkrete situasjoner. Da ville jeg få mulighet til å spørre læreren om hvorfor hxn gjorde eller reagerte som den gjorde. Dette viste seg å være vanskelig å gjennomføre. På min praksisskole hadde klassene faste klasserom og lærerne måtte da flytte seg fra time til time. Elevene hadde ingen pauser mellom timene, så lærereren hadde bare tiden av veien for å komme seg til neste undervisning. Jeg prøvde ved flere anledninger å stille spørsmål i denne forflytning, men det ble vanskelig å få noen gode svar siden lærerene var stressa og var mer opptatt med å kjefte på elever som var utenfor klasserommene sine.

De formelle intervjuene valgte jeg å gjennomføre på slutten av praksisperioden min. Dette fordi jeg da ville få muligheten til å ta opp situasjoner jeg hadde observert og ha et bedre kjennskap til lærerene. Intervjuene dreide seg i hovedsak om hva lærerene selv lærte om lærer – elev relasjoner når de studerte og deres egne tanker om relasjoner.

4.3 Kritisk blikk

Det vil være naturlig å stille spørsmål ved troverdigheten til observasjonene og intervjuene jeg har gjort. Allerede første dag i praksis merket jeg at det ville bli usikkerhet i

---

observasjonene mine. De fleste lærerne var begeistret over å ha norske studenter på besøk og ville gjerne at vi skulle komme å observere timene deres. I alle timene jeg observerte den dagen merket jeg at lærerne hadde satt opp et "show" for å fremstå på en best mulig måte. Etter hvert som tiden gikk ble elevene og lærerne mer vandt til at vi var på skolen, og "showet" avtok mer og mer. Detso lengre jeg var på skolen, desto mer av virkeligheten fikk jeg ta del i og observere.

Under observasjonene mine har jeg prøvd å ikke tolke det jeg så, men skrive ned akkurat det som skjedde. Jeg tror det kan ha vært en fordel at jeg ikke hadde forventninger med tanke på relasjoner i et namibisk klasserom. Jeg hadde derfor ikke gjort meg opp meninger om hvordan det skulle være, men stilte heller opp med et åpent blikk.

Jeg hadde før avreise fått beskjed om at lærerne i Namibia ville ha et ønske om å svare "riktig" på spørsmål under et intervju. På bakgrunn av dette, ønsket jeg å gjennomføre uformelle intervju, i håp om at lærerne ville gi mer ærlige svar. De uformelle samtalene var som tidligere nevnt ikke gjennomførbare. Derfor prøvde jeg å legge opp til et intervju etter at jeg hadde fått bekjentskap til lærerne. De ville da ha tillit til meg, og ikke et behov om å fremstå "perfekt". Intervjuet startet med generelle spørsmål om studiet deres for å varme litt opp, før det kom spørsmål om hva de selv tenkte og gjorde som lærer. Her har jeg en styrke i at jeg har kombinert observasjoner og intervju. Jeg vil da kunne se selv om de gjør det de sier at de gjør, og ut i fra dette bestemme troverdigheten i svarene deres.

---

5. Mine data

Ut i fra mine observasjoner og intervjuer vil jeg nå presentere mine funn. Jeg har valgt ut 3 av de lærerne jeg observerte, fordi jeg må avgrense oppgaven, og disse 3 lærerne har flest interessante funn. I dette kapitlet skal jeg presentere skolen de jobber på, og observasjonene jeg har gjort av disse lærerne satt opp mot hva de har sagt i intervjuene. Jeg har valgt å gi lærerne som blir presentert fiktive navn.

5.1 Min praksisskole

Skolen jeg har hatt praksis på og hentet inn informasjon til denne oppgaven fra ligger i byen Tsumeb. Skolen eies av en katolsk kirke og ble bygd i 1953. Det er en barneskole med 1-7.trinn, i tillegg er det et 0.trinn som fungerer som en førskoleklasse. Hver klasse har mellom 40 – 45 elever og kun én lærer. På skolen totalt er det omkring 760 elever og 26 lærere. 20 av disse lærerne er kvalifiserte og de 6 resterende går på studiet for å få en kvalifikasjon.

Klasserommene var preget av mye betong. Det hang lite på veggene bortsett fra en enkel tavle, og et kors ved døra. Pultene og stolene hang knapt sammen, men det var en til hver elev. På skolen fantes det noen klassesett med fagbøker innenfor noen av fagene. Disse ble flittig brukt uavhengig av hvilket trinn bøkene hørte til. Ellers hadde skolen en kopimaskin som lærerne brukte til å kopiere opp og skrive ut undervisningsopplegg som lærerne slev lagde eller fant på nettet.

Skolen jeg hadde mitt praksisopphold på ligger i slummen og den nærmeste bebyggelsen er preget av blikkbokshus. Mange av elevene bor i slike hus i området rundt eller et stykke unna. Mange må gå langt for å komme til skolen. Skolen hadde nylig skaffet seg en minibuss som fungerte som skolebuss. Denne fraktet elevene som bodde mer en 5 km unna skolen. Dette var et prosjekt for å se om det ble bedre oppmøte på skolen om de elevene som bodde lengst unna ble hentet. Skolen hadde også ett suppekjøkken som serverte lunsj, en slags grønnsakssuppe, til elevene hver dag slik at de skulle få i seg næring i løpet av skoledagen.

5.2 Relasjoner

Det vil nå komme en presentasjon av observasjonene jeg har gjort på hver av de enkelte lærerne jeg har valgt ut til denne oppgaven.

5.2.1 Lærer 1 – Anne

Anne ønsket ikke å stille opp på intervju når jeg var nede i Nambia. Jeg har heller ikke fått kontakt på mail i ettertid. Ved uformell samtale har jeg funnet ut at hun er i slutten av 20 årene, og at hun har fullført en lærerutdanning i Namibia.

Gjennom mine observasjoner har jeg hørt at Anne ikke bruker navn på elevene sine. Hun bruker isteden ”that boy” eller ”she” kombinert med peking når hun omtaler elevene i klasserommet. Hun bruker til tider navn på elevene hvis hun kjefter på dem eller om hun skal henge dem ut forran klassen. Jeg har i mine observasjoner sett at Anne bruker mye psykisk og fysisk avstraffelse på elevene. Hun kan kalle en enkeltelev dum og le av dem når hun henger dem ut eller når de gjør feil. Hun lar også klassen le av medelevene sine. Om hun mener elevene har gjort noe galt eller vært ulydige slår hun elevene i bakhodet eller klyper dem i øreflippen.

Anne viser ingen respekt for elevene og deres tid på skolen. Dette har jeg observert ved at hun ofte møter opp til timene uten å ha noen undervisning. Hun kommer da inn i klasserommet, setter seg ved ”kateteret” og surfer på telefonen sin. Uten noen undervisning følger også få rammer og regler for timen, og lite forutsigbarhet for elevene. Hun viser liten interesse for elevene og snakker lite med og til dem.

Det meste av kommunikasjonen i hennes timer foregår ved at hun kjefter på elevene. Elevene ser lite engasjerte og motiverte ut i Anne sin undervisning, og de virker usikre fordi de ikke får noen beskjed om hva de skal gjøre. De er redde for å gjøre feil for da blir de hengt ut eller latterliggjort, og de skvetter unna når Anne nærmer seg i frykt for å få en fik.

5.2.2 Lærer 2 – Lars

Lars er en mann i midten 20 – årene. Han har undervist i 3 år etter at han fullførte sin lærerutdanning i Namibia. I løpet av sin utdanning har han vært på utveksling i Sør – Afrika. Lars kan ikke huske at de hadde noe direkte om relasjoner i utdanningen. De hadde derimot samlinger hvor de snakket om hva som måtte være psykisk og fysisk til stede for at elevene

---

skulle lære på skolen. De snakket også om hvordan lærerne skal være en god klasseleder, hvordan man kan formidle fagene sine på en god måte og hvilken oppførsel en læreren skal ha i klasserommet.

Lars bruker navnet til elevene og omtaler dem i undervisningen sin. Lars har gjennom mine observasjoner vist at han har respekt for sine elever. Han hører på hva de har å si, prøver å forstå dem og kan tilpasse seg etter det de sier. Elevene gjengjelder denne respekten, gjør som de får beskjed om og har en positiv atferd i klasserommet. Lars hører ikke bare på det elevene har å si, men snakker med dem og spør for eksempel om hvordan de har hatt det i helgen. Denne interessen er gjengjeldt fra elevenes side og de vil gjerne snakke med Lars og oppfordrer til at han skal fortelle fra sitt eget liv.

Etter å ha observert flere av undervisningene til Lars, kan jeg si at en vanlig undervisning inneholder tydelige rammer og regler for timen, og elevene vet til en hver tid hva som er forventet av dem. Lars tuller og spøker med elevene sine og det er mye latter i løpet av en undervisningsøkt. Dette fører til at både lærer og elever smiler mye. Elevene skvetter ikke unna når Lars nærmer seg eller når han strekker ut armen for å gi elevene en motiverende klapp på skulderen eller annen positiv kroppskontakt. Lars bruker hverken fysisk eller psykisk avstraffelse på elevene, og det er åpent for at elevene kan gjøre feil. Et eksempel på dette er at Lars ved stadighet har presisert for elevene at de er på skolen for å lære og at det er bra om de gjør feil for da kan læreren hjelpe dem med å forstå og rette opp feilene.

I intervjuet jeg hadde med Lars sa han at gode relasjoner med elevene hadde en positiv innvirkning på elevene og deres læring. Han mente at læreren må være åpen, smile når den går inn i klasserommet og legge opp til en toveiskommunikasjon med elevene.

Under en mer uformell samtale kom det frem at Lars skulle ønske han kunne gjøre noe for å få slutt på all fysisk avstraffelse på skolene i landet. Han mente at man som lærer ikke kan bruke avstraffelse på elevene. Straff fører ikke til noe godt, elevene lærer ikke noe mer av avstraffelse og det skaper en frykt som vil være negativt for både læringen og atferden til elevene.

5.2.3 Lærer 3 – Tim

Tim er en mann på 30 år. Han har fullført lærerutdanningen i Namibia, og har jobbet som lærer i 4 år. På sitt 4 år lange studie tok han fagene matte og naturfag. I tillegg hadde de et

---

annet emne hvor de lærte om hvordan man skulle være en god leder i klasserommet, hvordan elever lærer best og hva barn trenger igjennom oppveksten. Han kan ikke huske å ha lært noen om relasjoner mellom lærere og elever.

Tim kan navnet på noen av elevene sine, men bruker dem sjeldent. For å få kontakt med en enkelt elev sier han "you" kombinert med peking. I blant kan han spørre om hva eleven heter i et forsøk på å lære det. Gjennomgående i mine observasjoner av Tim, fremstår det som at han mener at elevene skal vise respekt for læreren. Fordi læreren skal ha autoritet. Han kan si til elevene at de må respektere han fordi han er læreren, men elevene viser ikke så mye respekt for han. Tim har ikke gjort seg fortjent til det, og elevene lar seg ikke "skremme" av hans autoritet. Tim viser lite kontroll ved å ha utydelige rammer og regler for timene.

Timene hans består av mye latter som ofte kommer av at Tim har rollespill når han forklarer ting for elevene. Både elevene og læreren ler mye i timene, men noen av elevene er tydelig nervøse for å si eller gjøre noe feil. Tim kan henge ut elever som gjør feil, og lar medelevene le av hverandre. Ved et tilfelle ba han en elev om å skrive noen naturfagsbegrep på tavla. Tim visste at denne eleven ikke kunne skrive, og nektet eleven å gå og sette seg før han hadde skrevet opp begrepene riktig. Hele klassen og Tim brukte muligheten til å le av eleven. Tim brukte ikke bare psykisk avstraffelse, men kunne også klype elever i øreflippen om han mente de ikke hørte etter ved irettesettelse.

Tim fremstår interessert i elevene sine. Han viser interesse for hvordan de har det hjemme og sier ofte at han vil de skal ha en god læringsarena utenfor skolen. Interessen for elevene stopper der og Tim vet ikke så mye om elevene som individer utenfor klasserommet, men elevene derimot virker interessert i Tim. Et eksempel på dette var når han fortalte at han skulle bort en uke, så var elevene nysgjerrige på hvor og hva han skulle.

Under intervjuet med Tim kom det frem at han mente at alle elevene har med seg mye bagasje hjemmefra og at alle elevene har forskjellig personlighet. Det er lærerens oppgave å tilrettelegge, bli kjent med disse personlighetene og ta vare på dem mens de er på skolen. Han mente at når elevene er på skolen er det lærerens oppgave å ivareta dem. Dette gjør man ved å bruke navnet deres, spøke med dem slik at de har det bra og prøve å se alle elevene til tross for store klasser.

---

6. Drøfting

Jeg skal nå ta for meg data jeg har samlet inn sammen med teorien som er lagt til grunn i starten av denne oppgaven. Først vil jeg se på om det er samsvar mellom det lærerne sier de gjør og det jeg har observert at de gjør. Deretter skal jeg sette observasjonene mine opp mot teori på lærer – elev relasjoner innenfor de forskjellige lærerstilene. Jeg vil da få en indikator på hvilke relasjoner mine 3 utvalgte lærere har med sine elever, ut i fra hvilke lærerstiler de har.

6.1 Sammenfall og avik mellom intervju og observasjoner

Begge lærerne som stilte opp på intervju sa at de ikke kunne huske å ha lært noe særlig om relasjoner, men begge hadde lært om klasseledelse. I følge Rørnes, Overland, Roland & Tveitereid (2006) er relasjoner en del av klasseledelse, og en god lærer – elev relasjon vil være en sentral del av å være en god klasseleder.

Det Lars sa i sitt intervju er sammenfallende med de observasjonene som jeg gjorde av hans undervisning. Han var åpen med elevene, smilte når han kom inn i klasserommet og hadde en undervisning som var preget av toveiskommunikasjon og ikke en monolog. Dette stemmer godt overens med faktorene åpenhet og involvering som Drugli og Nordahl (2013) mener en god og læringsfremmende relasjon innebærer. Under den uformelle samtalen med Lars kom det frem at han var negativ til fysisk avstraffelse av elevene. Han mente at det bare ville ha en negativ innvirkning på elevene. Det Lars sier, stemmer godt overens med mine observasjoner av hans undervisning. Lars brukte hverken fysisk eller psykisk avstraffelse på elevene sine. Knytter man dette opp til faktorene til Drugli og Nordahl (2013) vil Lars gjennom å ikke avstraffe elevene sine få en tillit og respekt hos elevene som han ikke kunne oppnådd om han brukte avstraffelse. Dette samsvarer også med at Lars viser varme for elevene, noe en positiv relasjon innebærer. For i følge Rørnes, Overland, Roland & Tveitereid (2006) er varme et forhold mellom lærer og elev preget av positive følelser. Lars vil heller ikke miste noe kontroll i undervisningen sin ved å ikke bruke avstraffelse. Dette fordi Lars skaper gode relasjoner til elevene sine, og en positiv lærer – elev relasjon gir elevene positiv atferd i klasserommet.

Tim mente at det var lærerens oppgave å bli kjent med elevene. Dette var viktig for å få en god relasjon og for at læreren skal kunne tilrettelegge på best mulig måte. Mine

---

observasjoner av Tim's undervisning viser at det han gjør ikke samsvarer med det han sier i intervjuet. Han var ikke flink til å bruke navn på elevene og viste liten interesse for hvem elevene var som personer utenfor klasserommet. Dette kan være en indikator på en negativ relasjon om det knyttes opp mot det Spurkeland (2011) sier om at en god relasjon vil bidra til å se eleven som et individ. Det å se eleven som et individ ville vært til hjelp for Tim i hans oppgave med å tilrettelegge for eleven. Ved å tilrettelegge for elevene ville lærer – elev relasjonen Tim hadde med sine elever vært mer støttende rundt elevenes faglige utvikling. Tim viser ikke oversikt over enkeltelevne og deres læringsprosess. Knytter man dette med det Rørnes, Overland, Roland & Tveitereid (2006) sier vil det være en indikator på at Tim har lite kontroll, fordi en lærer med kontroll vil besitte denne oversikten over elevene. På en annen side var Tim flink til å spøke med elevene og engasjere dem i undervisningen sin. Dette tyder på at han kjente elevene til en viss grad og visste hvordan han skulle møte dem på deres nivå.

6.2 Lærerstiler

Jeg vil først trekke frem Anne. Ut i fra mine observasjoner hadde hun lite varme og lite kontroll. Eksempel på dette kan trekkes opp mot Drugli og Nordahl (2013) sine faktorer på en god relasjon. Hun viste ikke noe interesse for elevene, og da vil det ikke oppstå noe nærhet mellom dem. Hun brukte mye psykisk og fysisk avstraffelse på elevene, noe som vil svekke elevenes tillit til læreren. Avstraffelse er heller ikke et umiddelbart tegn på omsorg. Knytter man dette til kontroll, misbrukte hun sin autoritet og skremte elevene til å ha en relativt god atferd i klasserommet. Autoriteten er som tidligere nevnt allerede asymmetrisk mellom læreren og elevene (Ohnstad, 2017). Læreren oppfyller derfor ikke sitt etiske ansvar om å utøve denne makten på en god måte ovenfor eleven. I dette asymmetriske maktforholdet er det viktig at eleven blir sett og at det blir dannet gjensidig tillit. Her ser vi klart og tydelig at dette ikke skjer og det blir ikke dannet en positiv relasjon mellom partene (Drugli & Nordahl, 2013). Når det kommer til kontroll i form av regler, tydelige rammer og forutsigbarhet var dette noe hun ikke administrerte. Mine observasjoner viser at som følge av dette ble elevene usikre og urolige. De fikk sjeldent beskjed om hva de skulle gjøre og hva som var rammene for timen. Elevene fikk kjeft hvis de gjorde feil eller om de ikke gjorde noe. Dette fører til lite motivasjon hos elevene, noe som er negativt for læringsutbyttet deres. Ut i fra det Rørnes, Overland, Roland & Tveitereid (2006) sier, vil en god lærer – elev

---

relasjon fremme motivasjon og øke elevens læringsutbytte. Dette er ikke tilfellet her og det kan vise at denne læreren ikke hadde gode relasjoner med sine elever.

Ut i fra dette kan man si at lærerstilen til denne læreren er en blanding av forsømmende og autoritær. Lærer – elev relasjonene i disse lærerstilene er ikke positiv, og det gjenspeiles i de observasjonene som er gjort på denne læreren. De relasjonene som denne læreren hadde med elevene skapte et lite godt utviklingsmiljø, og elevene fikk ikke positiv støtte rundt sin faglige og sosiale utvikling av denne læreren.

Observasjonene jeg har gjort av Lars stemmer godt overens med den teorien som ligger til grunn for en autoritativ lærerstil. Relasjonene han hadde med elevene var preget av både varme og kontroll. Han viste interesse for elevene, snakket med dem og brukte navnene deres. Dette hjelper han til å se elevene som individer, noe som igjen vil hjelpe han til å tilpasse undervisningen sin på en best mulig måte, fordi han har oversikt over hvor enkeltelvene er i sin læringsprosess. Dette i følge Rørnes, Overland, Roland & Tveitereid (2006) viktig i en positiv relasjon. Det at Lars respekterer elevene og hører på det de har å si, vil også hjelpe han til å tilpasse undervisningen til hver enkelt elev, noe som er positivt for elevens læringsutbytte. I følge Nordenbo, Larsen, Taftkci, Wendt & Østergaard (2008) er det lærerens evne til å etablere sosiale relasjoner som er den delen av lærerens kompetanse som betyr aller mest for elevenes læringsutbytte. Ut i fra mine observasjoner kan jeg si at dette er en evne Lars har. Lars sine relasjoner med elevene vil være støttende for deres faglige utvikling. Dette er viktig siden en lærer – elev relasjon vil gjennomsyre all virksomhet på skolen (Moen, 2016).

Lars stilte forberedt til timene sine. Han hadde tydelige forventinger til hva undervisningen skulle inneholde og hva som var forventet av han som lærer og av elevene. Dette viste han elevene ved å starte timen med å fortelle hva som skulle skje i løpet av timen. I tillegg var han tydelig på hvordan han ville ha det i klasserommet når han underviste. Disse tydelige reglene og rammene gjorde det forutsigbart og trygt for elevene. Lars brukte heller ikke avstraffelse på elevene. Dette var med på å styrke tryggheten i lærings- og utviklingsmiljøet til elevene. En positiv lærer – elev relasjon vil skape et godt utviklingsmiljø for elevene. De vil ha trygge rammer rundt seg og får utviklet seg positivt både faglig og sosialt (Hopfenbeck, 2014). Lars var i sin undervisning åpen på at elevene måtte spørre om hjelp hvis de ikke forstod. I tillegg til dette sa han at det var viktig at elevene stilte spørsmål ved det lærerne sa, og at det var lov til å være uenig. Her gir Lars elevene mulighet til å være

---

selvstendige og utvikle holdninger. Dette samsvarer med det Utdanningsdirektoratet (2015) sier at elevene skal lære på skolen i tillegg til å utvikle sin faglige kompetanse.

Tim viste omsorg for elevene sine ved å blant annet å prøve og bruke navn. På en annen side kunne han ikke alle navnene og brukte derfor ofte ”you” kombinert med peking istedenfor. Dette kan si noe om at han ønsket å ha gode relasjoner til elevene. Han hadde også et kroppsspråk som viste at han trivdes i klasserommet og han brukte mye humor i undervisningen. Det førte til at han og elevene lo mye sammen og begge parter uttrykte trivsel i hans undervisning. Dette kan være en indikator på en positiv lærer – elev relasjon fordi det sammenfaller med det Moen (2016) sier, at hvis en lærer har gode relasjoner med elevene sine så vil læreren føle seg vel og tilfreds når den er på jobb.

En god lærer – elev relasjon vil være preget av kontroll (Rørnes, Overland, Roland & Tveitereid, 2006). Under observasjonene av denne læreren kom det frem at Tim hadde mangel av kontroll i klasserommet. Dette kom til uttrykk ved at elevene kunne være usikre og urolige i undervisningen. På en annen side kan den usikkerheten også komme av at denne læreren praktiserte fysisk avstraffelse når han mente at elevene var urolige eller ikke hørte etter, spesielt etter irettesettelse. Den fysiske avstraffelsen er dramatisk for elevene og er med på å bryte ned den tilliten elevene har til læreren sin. I følge Drugli og Nordahl (2013) er læreren en av elevenes signifikante andre og skal bidra med omsorg og nærhet, noe den fysiske avstraffelsen ikke gjør.

For å få dypere innsikt i hvilke relasjoner Tim med elevene sine har jeg også sett på lærer – elev relasjoner i lys av den lærerstilen han praktiserer. Ut i fra mine observasjoner kom det frem at Tim viser noe varme for elevene sine og mangel på kontroll i klasserommet. Dette stemmer overens med den forsømmende lærerrollen jeg har beskrevet i kapittel 2.

Relasjonen i denne lærerstilen vil ikke være nær og støttende for elevene (Drugli & Nordahl, 2013). Ut i fra de observasjonene jeg har gjort, vil jeg si at Tim ikke passer helt inn i denne lærerstilen. Han har lite varme, men han viser en form for omsorg for elevene. Dette kan tyde på at Tim praktiserer en blanding av forsømmende og ettergiven lærerstil. Den ettergivende lærerstilen vil i større grad ha omsorg for elevene enn den forsømmende. Tim forsøkte å bry seg om elevene sine, men han har et stykke igjen å gå før man kan si at han kjenner elevene på det nivået en lærer burde ha kjennskap til klassen sin.

Jeg vil også trekke frem funnene mine på at Tim brukte fysisk og psykisk avstraffelse på elevene. Da Tim fikk den ene eleven som ikke kunne skrive, til å skrive naturfagsbegreper på tavla, misbrukte han sin autoritet. Jeg vil ut i fra dette si at Tim også har noen tendenser fra den autoritære lærerstilen. Det er fordi relasjonen som Tim vil skape med elevene, vil være preget av at han som lærer misbruker sin autoritet, mistillit og lite trygghet (Rørnes, Overland, Roland & Tveitereid, 2006). Ut i fra disse lærerstilene kan man si at Tim skaper en neagtiv relasjon med elevene sine.

Til slutt vil jeg trekke frem The National Curriculum for Basic Education igjen. Som tidligere nevnt inneholdt den et avsnitt om sosiale ferdigheter hvor det kom frem at elevene skulle kunne respektere, tolerere, ha tillit til og være lojal mot andre (The National Curriculum for Basic Education, 2010). Gjennom en positiv relasjon med læreren sin ville elevene blant annet lært å respektere og ha tillit til andre. Gjensidig respekt og tillit er en vesentlig del av en god lærer – elev relasjon (Drugli & Nordahl, 2013). Ved at læreren skaper gode lærer – elev relasjoner vil elevene automatisk lære dette.

---

7. Konklusjon

I Namibia, som i Norge er alle lærerne og elevene forskjellige. Relasjonene som oppstår vil kunne være både positive og negative. Uavhengig av landegrensar vil en positiv lærer – elev relasjon være mest fremmende for elevenes utvikling, og det vil være lærerens oppgave å skape den gode relasjonen.

De tre lærerne jeg har valgt å trekke frem fra mitt praksisopphold i Namibia er tre svært ulike lærere. De har forskjellige evner og interesser for å skape relasjoner med elevene sine. Det jeg så var at det var en sammenheng mellom lærerstil og lærer – elev relasjonen. Anne var en lærer med lite varme og kontroll og som misbrakte sin autoritet ovenfor elevene. Dette førte til en negativ relasjon. Relasjonene hun skapte var preget av lite interesse og respekt for elevene. Denne typen lærer – elev relasjoner vil i liten grad fremme motivasjon og trygge rammer rundt elevene sin sosiale og faglige læring.

I denne oppgaven har jeg også tatt for meg Lars. Lars viste en god evne til å skape positive lærer – elev relasjoner til sine elever. Han hadde en autoritativ lærerstil og viste varme og kontroll ovenfor elevene. Disse relasjonene vil være støttende for elevens utvikling. Det som i hovedsak skiller Lars fra de andre lærerne er at han ikke bruker avstraffelse og han viser høy grad av interesse for elevene sine. Dette førte til gjensidig respekt, interesse og tillit mellom han og elevene. Disse faktorene er indikatorer på en positiv lærer – elev relasjon.

Ut i fra mine observasjoner viste Tim noe omsorg for elevene, men manglende kontroll i klasserommet og misbruk av autoritet. Dette gjorde at han var innenfor flere lærerstiler, og jeg har kommet frem til at han er en god blanding av ettergivende, forsømmende og autoritær. Med dette i grunn har jeg kommet frem til at Tim skapte en noe negativ relasjon med sine elever. Det vil ikke være tydelige rammer for elevene i undervisningen, og relasjonen vil være preget av frykt.

Ut i fra dette kan man si at lærer – elev relasjoner vil variere fra lærer til lærer, og fra elev til elev. Lærere i Namibia har det samme ansvaret og den samme muligheten til å skape gode relasjoner med elevene sine som lærere i Norge. For et land som ønsker å heve utdanningskvaliteten til befolkningen er kanskje en god lærer – elev relasjon desto viktigere.

I en positiv relasjon vil lærerne være gode forbilder, skape motivasjon, gi elevene bedre læringsutbytte og støtte rundt deres utvikling.

7.1 Kontekst

Kontekst kan være noe som er relevant å se på i forhold til min oppgave og mine funn, fordi jeg har hentet inn data i et annet land, en annen kultur og på et annet språk. Uansett hvor man befinner seg i verden vil skole innebære mye av det samme. Det er et sted hvor barn får mulighet til å lære av voksne som innehar mer sosial og faglig kunnskap enn barna. Mellom disse barna og voksne vil det uansett oppstå en form for relasjon. Det som kan variere på ulike steder er hvilke faktorer en positiv relasjon vil innebære. Hva som fremmer læring og støtter opp rundt barns utvikling kan være noe annet i Namibia enn i Norge.

Etter min mening er det mange lærere i Namibia som ikke vil kunne oppnå en optimal lærer – elev relasjon. Det er fordi det er mange som praktiserer fysisk og psykisk avstraffelse på elevene. Under min praksisperiode opplevde jeg at flere lærere begrunnet sine handlinger med at ”kjeft fungerer ikke hos oss” og at ”så lenge foreldrene slår barna hjemme så må vi slå på skolen, hvis ikke vil ikke elevene ta til seg irrettesettelse”. Fysisk avstraffelse er dessverre nesten dagligdags for namibiske elever, fordi dette er en del av deres kultur. Barn i Norge ville reagert mye kraftigere på å bli slått i skolen, fordi det vil være helt ukjent og unormalt for dem. Med det nye regelementet i Namibia som sier at lærere ikke får lov til å fysisk avstraffe elever, kan man bare håpe på at dette snart tar slutt.

Under mitt praksisopphold i Namibia fikk jeg muligheten til å oppleve nye ting på godt og vondt. Dette har ført til at jeg har fått større forståelse for at man kan se og gjøre ting på forskjellige måter. Som utvekslingsstudent må man ha toleranse for at man ikke kan sette seg inn i og forstå alt. Metoder som ville vært uhørt i følge norsk teori og praksis kan forsvares sett med namibisk kultur og normer. Konteksten spiller en stor rolle.

---

8. Litteraturliste

Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2010). Introduksjon. I Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (Red.), *Kvalitative metoder – Empiri og teoriutvikling* (s. 11–16). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Drugli, M. B. & Nordahl, T. (2013). Læreren og eleven. I T. Manger, S. Lillejord, T. Nordahl & T. Helland, *Livet i skolen 1: Grunnbok i pedagogikk og elevkunnskap: Undervisning og læring* (s. 69-102). (2.utg.). Bergen: Fagbokforlaget.

Hattie, J. (2009). *Synlig læring: -For lærere*. Cappelen Damm Akademisk.

Hopfenbeck, N. T. (2014). *Strategier for læring: Om selvregulering, vurdering og god undervisning*. Oslo: Universitetsforlaget.

Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5.utg.). Oslo: Abstrakt forlag.

Lillejord, S. (2013). Å vokse inn i samfunnet. I S. Lillejord, T. Manger & T. Nordahl, *Livet i skolen 2: Grunnbok i pedagogikk og elevkunnskap: Lærerprofesjonalitet* (s. 33-61). (2.utg.). Bergen: Fagbokforlaget.

Moen, T. (2016). Lærer –elev-relasjonen. I Moen, T. (Red.), *Positive lærer –elev – relasjoner: En fortelling fra klasserommet* (s. 11-18). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Nordahl, T., Sørli, M. A., Manger, T. & Tveit, A. (2005). *Atferdsproblemer blant barn og unge: Teoretiske og praktiske tilnærminger*. Bergen: Fagbokforlaget.

Nordenbro, S. E, Larsen, M. S., Tafkci, N., Wendt, R. E. & Østegaard, S. (2008). *Lærerkompetencer og elevers læring i førskole og skole*. København: Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning.

Ohnstad, F. O. (2017). Lærerprofesjon og profesjonsetikk. I Postholm, M. B., Haug, P., Muthe, E. & Krumsvik, R. (red.). *Lærere i skolen som organisasjon* (s. 209–243). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Rørnes, K., Overland, T., Roland, E. & Tveitereid, K. (2006). *Læreren som leder*. Hentet fra https://www.udir.no/Upload/Rapporter/forebyggende_innsatser/5/Forebyggende_innsatser_larer_som_leder.pdf

Spurkeland, J. (2011). *Relasjonspedagogikk: Samhandling og resultater i skolen*. Bergen: Fagbokforlaget.

Tanggaard, L. & Brinkmann, S. (2010). Intervjuet – Samtalen som forskningsmetode. I Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (Red.), *Kvalitative metoder – Empiri og teoriutvikling* (s. 17– 45). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Utdanningsdirektoratet. (2015). *Generell del av læreplanen*. Hentet fra

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/generell-del-av-lareplanen/>

Utdanningsdirektoratet. (2016a). *Lærer – elev – relasjonen*. Hentet fra

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/psykososialt-miljo/larer-elev-relasjonen/>

Utdanningsdirektoratet. (2016b). *Relasjoner mellom elever: Lærer – elev – relasjoner og elev – elev – relasjoner*. Hentet fra [https://www.udir.no/laring-og-](https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/psykososialt-miljo/Relasjoner-mellom-elever/Larerelev-relasjonen-og-elevelev-relasjoner/)

[trivsel/skolemiljo/psykososialt-miljo/Relasjoner-mellom-elever/Larerelev-relasjonen-og-elevelev-relasjoner/](https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/psykososialt-miljo/Relasjoner-mellom-elever/Larerelev-relasjonen-og-elevelev-relasjoner/)

Wikan, G. (2008). *Challenges in the primary education in Namibia*. Hentet fra

https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/133746/rapp07_2008.pdf?sequence=3&isAllowed=y

---

9. Figurer

Figur 1 – Dimensjoner i lærerrollen. .... s. 13

---

10. Vedlegg

10.1 Observasjonsskjema

Indikasjoner på relasjoner	Lærer 1	Lærer 2	Lærer 3
Bruker navn på elevene			
Gjensidig respekt			
Gjensidig interesse			
Kan le med hverandre			
Kroppsspråk			
Tydlig rammer og regler for timen			
Fysisk avstraffelse			